

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра бібліотекознавства та інформології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
«02» 09 2016 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

НАУКОВІ КОМУНІКАЦІЇ

Освітній рівень **другий** (магістерський)

Галузь знань **02** «Культура і мистецтво»

Спеціальність **029** «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Інститут журналістики

2016–2017 рік

Робоча навчальна програма «Наукові комунікації» за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», освітній рівень другий (магістерський).
2016. – 37 с.

Розробник: Сошинська Вікторія Євгенівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри бібліотекознавства та інформології

Протокол №1 від 1 вересня 2016 р.

Завідувач кафедри

бібліотекознавства та інформології

О. В. Воскобойнікова-Гузєва

Години відповідають робочому навчальному плану

Заступник директора Інституту журналістики
з навчальної роботи

О. А. Росінська

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль 1</i>	10
<i>Змістовий модуль 2</i>	11
<i>Змістовий модуль 3</i>	12
<i>Змістовий модуль 4</i>	13
<i>Змістовий модуль 5</i>	14
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Наукові комунікації».....	16
V. Плани семінарських занять.....	18
VI. Плани практичних занять.....	20
VII. Завдання для самостійної роботи.....	21
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.....	25
IX. Методи навчання.....	28
X. Методичне забезпечення курсу.....	29
XI. Теоретичні питання до екзамену.....	29
XII. Рекомендована література	
<i>Нормативно-правові документи</i>	32
<i>Основна</i>	32
<i>Додаткова</i>	33
Інформаційні ресурси.....	35
Методичні рекомендації до підготовки семінарського заняття.....	36
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	37

Пояснювальна записка

Відповідно до навчального плану Київського університету імені Бориса Грінченка навчальна дисципліна «Наукові комунікації» відноситься до дисциплін, які забезпечують формування фахових (спеціальних) програмних компетентностей магістрів за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Мета дисципліни – формування у студентів системи теоретичних, методичних знань про наукові комунікації у сфері інформаційної діяльності, бібліотечної та архівної справи.

Магістрами набуваються наступні **програмні компетентності**: *фахові (спеціальні)* – знання і розуміння – здатність знаходити та використовувати інформацію з джерел та інформаційних ресурсів для виконання конкретних практичних завдань;

- здатність використовувати відповідну термінологію з дисципліни в усній та письмовій формах українською чи іноземними мовами;

- здатність аналізу законодавчих та нормативно-правових актів;

- здатність застосовувати уміння й навички щодо формування інформаційних ресурсів, з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій;

- застосовувати інформаційні і комунікаційні технології для вирішення практичних завдань;

- здатність проводити інформаційний моніторинг на базі ресурсів Інтернет;

- генерувати нові ідеї (проявляти креативність);

- працювати в команді;

фахові (професійні) – комунікаційна – здатність орієнтуватися в ситуаціях професійного спілкування, розуміти мотиви, інтенції, стратегії поведінки, фрустрації, як свої власні, так і партнерів спілкування, налагоджувати/вибудовувати та підтримувати канали соціальної та наукової комунікації;

- науково-дослідна – здатність до науково-дослідної роботи з конкретних напрямків інформаційно-бібліотечної діяльності в контексті наукових комунікацій; готовність до експертної оцінки і прогнозування розвитку інформаційних об'єктів; здатність до дослідження тенденцій розвитку наукових комунікацій у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- інформаційна – здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі професійно важливої інформації із урахуванням соціокультурного контексту; уміння виокремлювати суспільно значиму інформацію із загального потоку;

- організаційна – здатність до розвитку організаційної культури і системи корпоративних комунікацій, в т. ч. наукових.

Програмні результати навчання: *фахові (спеціальні)* – вміння використовувати концептуальні знання, набуті у процесі навчання на рівні

новітніх досягнень для розв'язання складних проблем та вирішення практичних завдань з наукових комунікацій у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи;

- вміння використовувати концептуальні знання, набуті у процесі навчання на рівні новітніх досягнень для розв'язання складних проблем та вирішення практичних завдань у сфері інформаційної діяльності, бібліотечної та архівної справи;

- уміння працювати команді;

- уміння ефективно взаємодіяти на міжособистісному рівні;

- здатність продемонструвати уміння здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел;

- здатність формувати завдання, для їх вирішення використовувати потрібну інформацію та методологію для досягнення обґрунтованих висновків;

- застосовувати основи наукової роботи в бібліотечно-інформаційній галузі;

фахові (професійні) – здатність продемонструвати високий рівень володіння науковою та спеціальною термінологією для проведення наукових досліджень, інформаційного пошуку, аналітичної діяльності;

- здатність до застосовування у професійній діяльності знань з основних концепцій інформатизації суспільства;

- вміння аналізувати сучасні тенденції розвитку суспільства знань, налагоджувати та підтримувати канали соціальної та наукової комунікацій;

- здатність продемонструвати уявлення та розумінні різних фахових теорій;

- продемонструвати здатність аналізувати концептуальні підходи та використовувати методологію наукових досліджень у галузі інформаційної діяльності, бібліотекознавства та архівознавства;

- розвинути розуміння міждисциплінарних зв'язків між науками, що вивчають наукові комунікації;

- продемонструвати здатність формувати нові гіпотези та науково-прикладні задачі у галузі інформаційної діяльності, бібліотекознавства та архівознавства, вибирати належні напрями та відповідні методи для їх розв'язання;

- здатність продемонструвати знання з теорії інформації та наукової комунікації;

- здатність використовувати інформаційні ресурси в організації науково-дослідної діяльності;

- вміння роботи з новітніми інфокомунікаційними платформами (соціальними мережами, блогосферою);

- уміння застосовувати у професійній діяльності технології Веб 2.0; інформаційні технології, необхідні для дослідження соціуму та наукових комунікацій.

Завдання навчальної дисципліни орієнтовані на набуття студентами системи знань, умінь, навичок, досвіду та інших компетентностей, що включають:

- знання та розуміння специфіки наукових комунікацій, їх основних понять, норм та принципів в інформаційній, бібліотечній та архівній справі;
- уміння та досвід створення самостійних наукових досліджень, написання та оформлення результатів наукової роботи у вигляді тез, статей;
- знання, уміння та досвід продукування нових ідей, розв’язання комплексних проблем у сфері наукових комунікацій;
- знання, уміння та досвід практичного застосування методів ведення наукової комунікації (в т. ч. електронної), принципів успішної самопрезентації в науковому середовищі;
- знання, уміння та досвід застосування принципів академічної доброчесності та етичних норм в наукових комунікаціях.

Предметні компетентності формуються у студента упродовж вивчення дисципліни.

Курс інтегрується з такими дисциплінами, як «Філософія інформації», «Управління електронними інформаційними ресурсами», «Теорія документно-інформаційних потоків», «Теоретико-методологічні засади бібліотекознавства, архівознавства та інформаційної діяльності».

Теоретичні питання навчальної дисципліни розглядаються на лекціях, поглибленню теоретичних знань сприяють семінарські та практичні заняття. До кожного з п’ятих змістових модулів розроблені тести для модульних контрольних робіт, які дозволять виявити рівень оволодіння студентами теоретичними питаннями та конкретним фактичним матеріалом.

Дисципліна обсягом 180 год., у тому числі: 20 год. – лекційних, 14 год. – семінарських занять, 6 год. – практичних занять, 10 год. – модульні контрольні роботи, 100 год. – самостійна робота, 30 год. – екзамен. Студентам надається список рекомендованої до вивчення літератури та перелік інформаційних ресурсів мережі Інтернет для опрацювання. Викладання дисципліни розраховано на один семестр та завершується *екзаменом*.

Структура програми навчальної дисципліни
I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: наукові комунікації

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS – 6</p> <p>Змістових модулів – 5</p> <p>Обсяг дисципліни (години) – 180</p> <p>Тижневих годин – 6</p>	<p>Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»</p> <p>Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський)</p>	<p>Рік підготовки: 1-й</p> <p>Семестр: 1-й</p> <p>Аудиторні заняття: 40 год., з них: лекції (теоретична підготовка) – 20 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 6 год.</p> <p>Модульні контрольні роботи: 10 год.</p> <p>Самостійна робота: 100 год.</p> <p>Вид контролю: <i>екзамен: 30 годин</i></p>

II. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль 1 Наука як інформаційний процес							
Тема 1. Наука як форма знання і як соціальний інститут	14	4	2		2		10
Тема 2. Поняттєвий апарат наукової комунікації	14	4	2		2		10
<i>Модульна контрольна робота</i>	2						2
Разом за модулем 1	30	8	4		4		20
Змістовий модуль 2 Система і канали наукових комунікацій							
Тема 3. Система наукових комунікацій	14	4	2		2		10
Тема 4. Канали наукових комунікацій	14	4	2		2		10
<i>Модульна контрольна робота</i>	2						2
Разом за модулем 2	30	8	4		4		20
Змістовий модуль 3 Наукова інформація							
Тема 5. Наукова інформація в процесі наукового пізнання	14	4	2		2		10
Тема 6. Наукова література як засіб фіксування та передачі результатів наукових досліджень	14	4	2	2			10
<i>Модульна контрольна робота</i>	2						2
Разом за модулем 3	30	8	4	2	2		20
Змістовий модуль 4 Науково-інформаційна діяльність							
Тема 7. Науково-інформаційна діяльність як складова системи наукових комунікацій	14	4	2		2		10
Тема 8. Інформаційне забезпечення та інформаційне обслуговування науковців	14	4	2	2			10
<i>Модульна контрольна робота</i>	2						2
Разом за модулем 4	30	8	4	2	2		20
Змістовий модуль 5 Наукова етика							

Тема 9. Наукова етика у наукових комунікаціях	14	4	2		2		10	
Тема 10. Академічна доброчесність в галузі освіти	14	4	2	2			10	
<i>Модульна контрольна робота</i>	2							2
Разом за модулем 5	30	8	4	2	2		20	2
Екзамен	30							30
Разом за навчальним планом	180	40	20	6	14		100	10/30

III. Програма
Змістовий модуль 1
Наука як інформаційний процес
Лекції

Тема 1. Наука як форма знання і як соціальний інститут (2 год.)

Структура і зміст курсу, організація навчального процесу, міждисциплінарні зв'язки курсу.

Наука як соціальна система, її складові. Науковий апарат (категорії науки): ідея, гіпотеза, закон, теорія. Структурні елементи теорії: факт, категорії, аксіома, постулат, принцип, поняття, положення, судження, закон. Зв'язок науки і техніки, практичне його втілення. Індивідуальні та колективні наукові дослідження (отримання, накопичення, інтерпретація наукової інформації). Наукова література як засіб фіксування та передачі результатів наукових досліджень. Аналіз і синтез в науці. Експеримент. Усна наукова інформація, наукові документи, опубліковані результати дослідження. Дублювання наукових досліджень та розробок через недостатнє використання вченими та спеціалістами наукової літератури в наслідок її стрімкого збільшення.

Дослідження, науково-інформаційна діяльність, науково-організаційна робота, в т. ч. підготовка наукових кадрів. Наукознавство. Традиційний поділ науки на галузі та дисципліни. Інтеграція наукових знань. Методи доведення до вчених наукової інформації про досягнення в інших галузях науки.

Інформаційні (комунікаційні) бар'єри в науці, їх класифікація.

Семінарське заняття 1. Наука як багатофункціональне явище (2 год.)

Тема 2. Поняттєвий апарат наукової комунікації (2 год.)

Базові поняття: «комунікація» (універсальне, технічне, біологічне, соціальне значення), «комунікативна система», «комунікативний простір», «комунікативна мережа», «комунікативна діяльність», «комунікативний процес», «комунікативний потік», «комунікативні відносини», «наукова комунікація». Поняття «комунікація», «інформація», «інформаційний обмін» в працях Н. Вінера, К. Шеннона, У. Ешбі. Комунікативістика та комунікологія.

Комунікативні дослідження в межах різних соціальних наук в ХХ ст. Міжнародна комунікативна асоціація, Національна комунікативна асоціація США, Європейський комунікативний конгрес. Видання наукових журналів, присвячених комунікації. Видання «Міжнародної Енциклопедії з Комунікації», перевидання «Стандартного словника з комунікації».

«Комунікаційні дослідження в політиці» (1942), «Структура і функції комунікації» (1948) Г. Ласуелла. Формула (комунікативна модель) Г. Ласуелла, її поділ на дискретні частини окремих дисциплін.

Комунікація як трансмісія, комунікація як розуміння, комунікація як вплив, комунікація як поєднання, комунікація як інтеракція, комунікація як обмін, комунікація як компонент суспільних процесів.

«Теорія комунікації» Г. Почепцова, «метатеорія» А. Соколова («Общая теория социальной коммуникации»).

Семінарське заняття 2. Наукове дослідження як процес вироблення нових наукових знань (2 год.)

Змістовий модуль 2

Система і канали наукових комунікацій

Тема 3. Система наукових комунікацій (2 год.)

Система наукових комунікацій – відкрита соціальна система, що базується на взаємодії людей, функціонуванні відповідних суспільних інститутів та підпорядкована певним соціальним нормам. Ієрархічна структура системи наукових комунікацій. Вертикальна та горизонтальна комунікація. Комунікативні мережі (розмір мережі, процес передавання, здатність до зворотного зв'язку, результативність, пристосованість мережі до організації).

Розвиток науки та зміни в системі наукових комунікацій. Закономірності та властивості системи наукових комунікацій. Методи і засоби наукових комунікацій. Три аспекти функціонування системи комунікацій у науці: інформаційний, соціальний, пізнавальний.

Інформаційно-системний етап у розвитку уявлень про наукові комунікації, формування нового вчення про комплексний характер наукових комунікацій як системи. «Научные коммуникации и информатика» О. І. Михайлова, А. І. Чорного, Р. С. Гіляревського.

Процеси наукової комунікації, участь вчених та спеціалістів в них. Поділ процесів та каналів наукової комунікації на формальні, засновані на документах, та неформальні, які здійснюються з використанням специфічних каналів і засобів обміну інформацією. Неформальні процеси наукової комунікації за Д. Прайсом.

Науково-інформаційний дискурс як функціонально спеціалізований різновид наукової та професійної комунікації.

Семінарське заняття 3. Особливості системи наукових комунікацій (2 год.)

Тема 4. Канали наукових комунікацій (2 год.)

Формальні комунікаційні канали. Наукові публікації. Науково-дослідні інституції, їх вплив на формування системи фахових комунікацій через науково-дослідну, освітню, просвітницьку діяльність, опублікування результатів досліджень, організацію галузевих конференцій, нарад, виставок, видання фахових часописів, налагодження системи підвищення кваліфікації. Наукові школи. Репозитарії (відкриті цифрові колекції наукових та професійних документів) як важлива ресурсна база формальної комунікації.

Фахова періодика як ключовий канал формальної наукової/професійної комунікації.

Наукові товариства та професійні об'єднання у функціонуванні неформальних професійних комунікацій. З'їзди та форуми фахівців, фахові (наукові та науково-практичні) конференції, наради, засідання, семінари (фокус-

семінари), майстер-класи, зустрічі з обміну досвідом, тематичні виставки, курси підвищення кваліфікації.

Процес обміну публікаціями, посередництвом листування та особистих зустрічей. Неформальна комунікація засобами Інтернету: інтернет-конференції, вебінари, блоги, форуми і чати з обговорення фахових питань, діалог за допомогою електронної пошти. Перенесення неформальної фахової комунікації у соціальні мережі.

Семінарське заняття 4. Канали наукових комунікацій як способи обміну, передачі інформації (2 год.)

Змістовий модуль 3

Наукова інформація

Тема 5. Наукова інформація в процесі наукового пізнання (2 год.)

Визначення понять: «інформація», «дані (відомості)» (англ. data), «наукова інформація». Чотири ознаки наукової інформації (за О. І. Михайловим, А. І. Чорним, Р. С. Гіляревським). Наукові знання як частина наукової інформації.

Сім можливих наслідків, до яких може призвести надмірна кількість інформації (за Д. Міллером): пропущення, помилка, черга, фільтрування, узагальнення, численні канали, втеча.

Види наукової інформації, їх класифікація. Змістова та формальна структура наукової інформації. Властивості наукової інформації. Інформатика – наукова дисципліна, яка вивчає структуру та загальні властивості наукової інформації, а також закономірності всіх процесів наукової комунікації.

Система наукової інформації. Методи і засоби збирання, аналітико-синтетичної переробки, зберігання, пошуку і розповсюдження наукової інформації. Інформологія – наука про процеси та закони передачі, розповсюдження, обробки та перетворення інформації.

Міжнародні системи наукової інформації.

Наукометрія – галузь наукознавства, що займається статистичними дослідженнями структури та динаміки масивів і потоків наукової інформації.

Семінарське заняття 5. Наукова інформація як повідомлення про результати наукової діяльності (2 год.)

Тема 6. Наукова література як засіб фіксування та передачі результатів наукових досліджень (2 год.)

Наукова література як компонент системи наукових комунікацій. Науковий документ як основний елемент наукової літератури та засіб розповсюдження наукової інформації, його функції.

Закономірності, що характеризують розвиток наукової літератури – зріст, старіння та розсіювання наукових видань та публікацій. Бібліометрія – прикладна наукова дисципліна, що розробляє теорію і практику застосування математичних і статистичних методів аналізу друкованих видань.

Типологія наукових документів та видань, характеристика їх основних функцій.

Вимір цінності (кількості) наукової інформації. Статистична теорія інформації. Семантична теорія інформації.

Наукова інформація як економічна категорія. Особливості суспільного оцінювання (сприйняття) наукової інформації.

Інформаційні потреби різних категорій науковців (фахівців). Фактографічна наукова інформація. Джерела та способи отримання наукової інформації. Органи науково-технічної інформації. Реферативні журнали, спеціальні інформаційні видання.

Науково-дослідна та науково-інформаційна діяльність.

Практичне заняття 1. Аналіз науково-популярної інформації за критеріями науковості (2 год.)

Змістовий модуль 4

Науково-інформаційна діяльність

Тема 7. Науково-інформаційна діяльність як складова системи наукових комунікацій (2 год.)

Роль, зміст та завдання науково-інформаційної діяльності в системі наукових комунікацій.

Підпорядкування всіх процесів наукової комунікації, в т. ч. і науково-інформаційної діяльності, об'єктивним закономірностям, властивим цим процесам як соціальним явищам.

Науково-інформаційна діяльність як самостійний вид наукового дослідження (експериментального чи теоретичного).

Науково-інформаційна діяльність як перший, підготовчий етап наукового дослідження. Збирання, аналіз, синтез наукових відомостей як результат відповідної обробки наукової літератури. Основні види аналітико-синтетичної переробки наукових документів та інформації в сфері науково-інформаційної діяльності.

Завдання органів НТІ, інформаційних центрів (спеціалізованих центрів аналізу інформації), реферативних служб, наукових (науково-технічних) бібліотек.

Семінарське заняття 6. Науково-інформаційна діяльність як різновид наукової праці (2 год.)

Тема 8. Інформаційне забезпечення та інформаційне обслуговування науковців (2 год.)

Науково-інформаційна діяльність як різновид обслуговування дослідників. Основні види інформаційного обслуговування вчених та спеціалістів, їх класифікація. Вивчення інформаційних потреб.

Процеси науково-інформаційної діяльності: підготовка оглядів (бібліографічних, реферативних, аналітичних), вибіркове розповсюдження інформації, інформаційний пошук (в т. ч. ретроспективний), складання

показчиків, формування рукописів інформаційних видань. Автоматизований переклад, анотування, реферування, індексування.

Проблеми науково-інформаційного забезпечення науки.

Науково-інформаційна діяльність і управління (прийняття організаційних рішень). Науково-технічна інформація як частина системи управлінської інформації. Зв'язок науково-інформаційної діяльності з суміжними видами діяльності (науково-організаційною та бібліотечно-бібліографічною).

Практичне заняття 2. Соціальна мережа для ділового спілкування LinkedIn (2 год.)

Змістовий модуль 5

Наукова етика

Тема 9. Наукова етика у наукових комунікаціях (2 год.)

Поняття «етика», «наукова етика», «кодекс наукової етики», «наукова чесність», «конфлікт інтересів».

Моральні основи комунікації. Необхідність дотримання етичних норм в організації наукових комунікацій.

Моральні засади наукової діяльності, закономірності етичного регулювання поведінки і наукової діяльності вчених у середині наукового співтовариства (стосовно наукового знання, іншого вченого та самого себе), взаємовідношення науки, наукового товариства і вченого із суспільством і державою.

Моральні проблеми, які стосуються не лише поведінки дослідників, а й публікацій результатів наукових досліджень і експериментів, коректного визначення авторства (етика співавторства), недопустимості плагіату, правильності посилань на першоджерела і цитування попередників (етика цитування). Недопустимість фальсифікації експерименту і наукового відкриття.

Особиста професійна відповідальність вчених за наукову діяльність, її результати і негативні наслідки впровадження досягнень науки й техніки та ін.

Етичні (моральні) норми, які корегують поведінку вчених усередині наукового товариства і суспільства загалом, норми, що дозволяють або забороняють певне втручання науки у природу та людське життя.

Семінарське заняття 7. Особливості кодексів наукової етики (2 год.)

Тема 10. Академічна доброчесність в галузі освіти (2 год.)

Поняття академічної доброчесності: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність (Центр академічної доброчесності, 1999), мужність (2013).

«Інституціональні імперативи» науки (CUDOS): універсалізм, комуналізм, безкорисливість, організований скептицизм (за Робертом К. Мертоном (1942)); оригінальність.

«Система професій» Е. Еббота (1988), «Академічна професія» Б. Кларка (1987).

Цінності та принципи Бухарестської Декларації з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004): академічна етика, культура та спільнота; академічна доброчесність в процесах викладання та навчання; демократичне та етичне керівництво та управління; дослідження, що базуються на академічній доброчесності та соціальній відповідальності.

Керівництво для інституційних Кодексів етики в галузі вищої освіти (Міжнародна Асоціація університетів, 2012): академічна чесність і етична поведінка при дослідженнях; рівність, справедливість та відсутність дискримінації; підзвітність, прозорість і незалежність; критичний аналіз та повага до аргументованих думок; відповідальність за використання активів, ресурсів і навколишнього середовища; вільне і відкрите поширення знань та інформації; солідарність за чесне поводження з міжнародними партнерами.

Створення Пан-Європейської платформи з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти (ETINED) (2014) – мережа фахівців 50 держав, які є учасниками Європейської культурної конвенції Ради Європи.

Соціологічне дослідження ГО «Східноукраїнський фонд соціальних досліджень» та НДІ соціально-гуманітарних досліджень Харківського національного університету імені В. Н. Казаріна «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку» (грудень 2014–липень 2015).

Міжнародний центр академічної чесності – 250 установ, 1 500 представників із 21 країни (станом на 2014).

«Перелік етичних стандартів» розроблений Асоціацією міжнародних освітян (NAFSA), «Етичний кодекс» розроблений Національною Освітньою Асоціацією, «Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України» (2007).

Європейська хартія для науковців (2005), «Кодекс рекрутації академічних працівників». Проект «Вплив політик боротьби з плагіатом у вищій освіті в Європі» (2010–2013).

Практичне заняття 3. Порівняльна характеристика кодексів честі (їх аналогів) українських університетів (2 год.)

IV. Навчально-методична карта дисципліни

«Наукові комунікації»

Разом: **180 год.**, лекції – 20 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 6 год., самостійна робота – 100 год., модульний контроль – 10 год., семестровий контроль – 30 год.

Модуль	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Наука як інформаційний процес		Система і канали наукових комунікацій	
Кількість балів за модуль	59 б.		64 б.	
Лекції	Відвідування – 2 б.		Відвідування – 2 б.	
Теми лекцій	Тема 1. Наука як форма знання і як соціальний інститут (1 б.)	Тема 2. Поняттєвий апарат наукової комунікації (1 б.)	Тема 3. Система наукових комунікацій (1 б.)	Тема 4. Канали наукових комунікацій (1 б.)
Теми семінарських занять	Семінарське заняття 1. Наука як багатофункціональне явище – 1+10 б.	Семінарське заняття 2. Наукове дослідження як процес вироблення нових наукових знань – 1+10 б.	Семінарське заняття 3. Особливості системи наукових комунікацій – 1+10 б.	Семінарське заняття 4. Канали наукових комунікацій як способи обміну, передачі інформації – 1+10 б.
Самостійна робота (СР)	5x2=10 б.		5x3=15 б.	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 – 25 б.		Модульна контрольна робота 2 – 25 б.	
Модуль	Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
Назва модуля	Наукова інформація		Науково-інформаційна діяльність	
Кількість балів за модуль	84 б.		79 б.	
Лекції	Відвідування – 2 б.		Відвідування – 2 б.	
Теми лекцій	Тема 5. Наукова інформація в процесі наукового пізнання (1 б.)	Тема 6. Наукова література як засіб фіксування та передачі результатів наукових досліджень (1 б.)	Тема 7. Науково-інформаційна діяльність як складова системи наукових комунікацій (1 б.)	Тема 8. Інформаційне забезпечення та інформаційне обслуговування науковців (1 б.)
Теми семінарських / практичних занять	Семінарське заняття 5. Наукова інформація як повідомлення про результати наукової діяльності – 1+10 б.	Практичне заняття 1. Аналіз науково-популярної інформації за критеріями науковості – 1+10 б.	Семінарське заняття 6. Науково-інформаційна діяльність як різновид наукової праці – 1+10 б.	Практичне заняття 2. Соціальна мережа для ділового спілкування LinkedIn – 1+10 б.
Самостійна робота (СР)	5x7=35 б.		5x6=30 б.	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 3 – 25 б.		Модульна контрольна робота 4 – 25 б.	

Модуль	Змістовий модуль 5	
Назва модуля	Наукова етика	
Кількість балів за модуль	69 б.	
Лекції	Відвідування – 2 б.	
Теми лекцій	<i>Тема 9. Наукова етика у наукових комунікаціях (1 б.)</i>	<i>Тема 10. Академічна доброчесність в галузі освіти (1 б.)</i>
Теми семінарських / практичних занять	<i>Семінарське заняття 7. Особливості кодексів наукової етики – 1+10 б</i>	<i>Практичне заняття 3. Порівняльна характеристика кодексів честі (їх аналогів) українських університетів – 1+10 б</i>
Самостійна робота (СР)	5х4=20 б.	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 5 – 25 б.	
Підсумковий контроль	Екзамен – 40 б.	

V. Плани семінарських занять

Змістовий модуль 1

Наука як інформаційний процес

Семінарське заняття 1. Наука як багатфункціональне явище (2 год.)

1. Поняття про науку, наукове пізнання, їх цілі та особливості.
2. Наукова ідея, її види та особливості.
3. Суб'єкти наукової діяльності.
4. Інформаційні бар'єри в науці.
5. Система наукової інформації, її основні цілі та складові.

Базова література: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 11, 14

Додаткова література: 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 31, 35, 38, 45

Семінарське заняття 2. Наукове дослідження як процес вироблення нових наукових знань (2 год.)

1. Форми наукових досліджень.
2. Головні етапи наукового дослідження.
3. Основні напрями науково-дослідної роботи магістрів та аспірантів.
4. Результати практичної реалізації наукових досліджень.
5. Наукові школи, їх функції та ознаки.

Базова література: 1, 3, 5, 7, 9

Додаткова література: 15, 27, 29, 30, 31, 32, 37, 39, 40, 44, 45, 50

Змістовий модуль 2

Система і канали наукових комунікацій

Семінарське заняття 3. Особливості системи наукових комунікацій (2 год.)

1. Основні процеси наукової комунікації.
2. Формальні процеси наукової комунікації.
3. Неформальні процеси наукової комунікації.
4. Закономірності і властивості системи наукової комунікації.

Базова література: 6, 7, 8, 11, 14

Додаткова література: 18, 19, 21, 22, 27, 29, 31, 33, 36, 38, 40, 42, 45, 47, 48, 50, 51

Семінарське заняття 4. Канали наукових комунікацій як способи обміну, передачі інформації (2 год.)

1. Роль бібліотек, архівів, інформаційних установ тощо у розвитку наукових комунікацій.
2. Фахова (галузева) періодика як один із основних каналів професійної (наукової) комунікації.
3. Електронні засоби та форми професійної (наукової) взаємодії.
4. Наукові та науково-практичні конференції як канал неформальних комунікацій.
5. Професійні бібліотечно-інформаційні об'єднання.

Базова література: 7, 8, 9, 14

Додаткова література: 18, 19, 21, 23, 26, 27, 31, 32, 39, 40, 42, 48, 50

Змістовий модуль 3

Наукова інформація

Семінарське заняття 5. Наукова інформація як повідомлення про результати наукової діяльності (2 год.)

1. Визначення наукової інформації.
2. Види та загальна структура наукової інформації.
3. Властивості наукової інформації.
4. Вимір цінності (кількості) наукової інформації.
5. Наукова інформація як економічна категорія.
6. Особливості сприйняття наукової інформації в суспільстві.

Базова література: 2, 3, 7, 8, 9, 12, 14

Додаткова література: 18, 22, 26, 27, 29, 31, 36, 40, 45, 49, 51

Змістовий модуль 4

Науково-інформаційна діяльність

Семінарське заняття 6. Науково-інформаційна діяльність як різновид наукової праці (2 год.)

1. Науково-інформаційна діяльність: визначення, роль, зміст та завдання.
2. Процеси науково-інформаційної діяльності.
2. Види інформаційного обслуговування.
3. Науково-інформаційна діяльність та управління.

Базова література: 3, 7, 8, 12

Додаткова література: 18, 22, 26, 27, 31, 35, 36, 39, 40, 43, 44, 45, 48

Змістовий модуль 5

Наукова етика

Семінарське заняття 7. Особливості кодексів наукової етики (2 год.)

1. Етичний кодекс вченого України (2009).
2. «Кодекс наукової етики» Всеукраїнського громадського об'єднання «Українська федерація вчених» (2005).
3. «Норми наукової етики» Товариства Макса Планка (2000, Німеччина).
4. Декларація про академічну доброчесність науково-педагогічного, наукового, педагогічного працівника Київського університету імені Бориса Грінченка.
5. Декларація про академічну доброчесність студента, аспіранта, докторанта Київського університету імені Бориса Грінченка.

Базова література: 1, 4, 9, 10, 13

Додаткова література: 15, 16, 17, 20, 39

Інформаційні ресурси: 4, 5, 6

VI. Плани практичних занять

Змістовий модуль 3

Наукова інформація

Практичне заняття 1. Аналіз науково-популярної інформації за критеріями науковості (2 год.)

Навчальна мета: проаналізувати статтю із періодичного видання на відповідність її критеріям науковості, визначити, на яку саме аудиторію розрахована публікація.

Методика виконання: підготувати текст з українського суспільно-політичного мас-медіа, що репрезентує різноманітні аспекти науково-популярної інформації. Аналіз публікації здійснити за формулою Б. Ласуелла: «Хто? Що? Де? Коли? Чому? Як?».

Результати представити в таблиці.

Критерії науковості	Аналіз
Джерела інформації (використання вірогідних або авторитетних джерел)	
Коментарі фахівців (або їх відсутність)	
Кількість цитат	
Статистичні і цифрові дані	
Ілюстрації та їх відповідність (або невідповідність) тексту	
На яку саме аудиторію розрахована публікація	
Хто (повідомляє)?	
Що (сповіщає)?	
Де (яким каналом)?	
Коли?	
Чому?	
Як (з яким ефектом)?	

Змістовий модуль 4

Науково-інформаційна діяльність

Практичне заняття 2. Соціальна мережа для ділового спілкування LinkedIn (2 год.)

Навчальна мета: опанувати методику неформального ділового (наукового/професійного) спілкування.

Методика виконання: перед створенням власного онлайн-профілю в LinkedIn, підготувати: професійне резюме, інформацію про ділові поїздки, майбутні конференції, прочитані книги, визначитись з пошуком/створенням групи за інтересами.

1. Ознайомитися з загальними відомостями, місією LinkedIn.
2. Створити свій онлайн-профіль в LinkedIn.
3. Сформулювати свою мережу контактів.

Інформаційні ресурси: 5

Змістовий модуль 5

Наукова етика

Практичне заняття 3. Порівняльна характеристика кодексів честі (їх аналогів) українських університетів (2 год.)

Навчальна мета: здійснити порівняльний аналіз кодексів честі (їх аналогів) 2–4 ВНЗ із запропонованих в переліку або ВНЗ за вибором студента.

Методика виконання: використовуючи пошукову систему Google, на сайті ВНЗ розшукати розділ з документацією, визначити, чи є там кодекс честі (норми якого поширюються на всіх представників академічної спільноти), кодекс викладача, кодекс студента, етичний кодекс тощо. Визначити, чи це – окремий кодекс, складова загального кодексу, аналог кодексу з іншою назвою, складова загального аналогу кодексу. Здійснити порівняльний аналіз кодексів 2–4 ВНЗ за критеріями, представленими в таблиці.

Назва ВНЗ	Загальні принципи				Толерантність та справедливість			Контроль та пропагування академічної чесності		Повага до авторського права	
	Чесність (широке)	Добросовісність	Порядність	Етична поведінка	Повага до учасників академічного процесу, толерантність	Забезпечення рівноправності		Пропагування принципів академічної чесності серед студентів	Контроль за нечесною поведінкою студентів та колег	Поважати результати чужої наукової праці	Не вдаватись до плагіату

Орієнтовний перелік ВНЗ:

1. Київський університет імені Бориса Грінченка.
2. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».
3. Національний університет «Києво-Могилянська академія».
4. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
5. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу.

6. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

VII. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль 1

Наука як інформаційний процес (20 год.)

1. Ознайомитися із загальними положеннями Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Зробити конспект положень, що стосуються наукових комунікацій – 10 год.

2. Представити організаційну структуру установи/вказати структурні підрозділи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента) зобразити їх у вигляді схеми. Структурувати інформацію та описати, які відділи займаються/відповідають за наукову роботу організації – 10 год.

Змістовий модуль 2

Система і канали наукових комунікацій (20 год.)

1. Вивчити формальні й неформальні фахові комунікаційні процеси установи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента), з'ясувати формальні і неформальні комунікаційні канали установи (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці/схеми) – 10 год.

2. Проаналізувати звіти роботи установи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента) за останні 5 років і виявити в них інформацію про підготовку та проведення міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій установою (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці) – 10 год.

Змістовий модуль 3

Наукова інформація (20 год.)

1. Проаналізувати звіти роботи установи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента) за останні 5 років (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці) – 10 год.:

- якою науковою комунікаційною діяльністю займається установа;
- видання галузевих наукових і професійно-виробничих документів;
- створення спеціалізованих веб-сайтів і веб-порталів, тематичних електронних архівів, повнотекстових банків і баз даних електронних публікацій;
- створення умов для підготовки/перепідготовки кадрів;
- участь у робочих групах та тимчасових наукових колективах, орієнтованих на вирішення науково-практичних завдань галузі;
- міжнародне співробітництво та міжнародна комунікація співробітників, їх участь у міжнародних проектах.

2. Проаналізувати звіти роботи установи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента) за останні 5 років і виявити загальну кількість та напрями наукових досліджень, які проводять в установі (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці) – 10 год.

Змістовий модуль 4

Науково-інформаційна діяльність (20 год.)

1. Проаналізувати наукову публікаційну діяльність співробітників установи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента) за останні 5 років – 10 год.

2. Проаналізувати неформальні комунікаційні відносини співробітників установи (бібліотеки, архіву, інформаційної установи тощо за вибором студента): їх участь у галузевих наукових товариствах та професійних об'єднаннях; фахових конференціях, нарадах, семінарах, тематичних виставках; у процесі обміну публікаціями, посередництвом листування та особистих зустрічей; комунікація засобами Інтернету – 5 год.

3. Виявити, скільки працівників здобули упродовж своєї професійної діяльності в установі (бібліотеці, архіві, інформаційній установі тощо за вибором студента) науковий ступінь та перейшли у ранг науковців, не залишаючи при цьому активної професійної діяльності в галузі – 5 год.

Змістовий модуль 5

Наукова етика (20 год.)

1. Ознайомитися із загальними положеннями Закону України «Про вищу освіту» (2014). Зробити конспект Ст. 6 п. 6; Ст. 32 п. 3; Ст. 69 п. 6;

– ознайомитися з проектом Закону України «Про освіту» (2015). Зробити конспект Ст. 35;

– ознайомитися з «Етичним кодексом ученого України» (2009). Зробити конспект (1. Загальні принципи; 2. Учений як дослідник; 3. Учений як автор; 4. Учений як керівник; 5. Учений як викладач; 6. Учений як консультант чи експерт) положень, що стосуються академічної доброчесності – 10 год.

2. Виявити матеріали, що характеризують Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP).

В письмовому вигляді викласти особливості та перші результати Проекту; розкрити роль бібліотек як невід'ємної частина Проекту; відобразити участь у Проекті роботодавців; проаналізувати участь вищих навчальних закладів на пілотному етапі Проекту – 10 год.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1			
Наука як інформаційний процес			
1. Ознайомитися із загальними положеннями Закону	Семінарські	5	I-III

України «Про наукову і науково-технічну діяльність», зробити конспект положень, що стосуються наукових комунікацій – 10 год. 2. Представити організаційну структуру установи/вказати структурні підрозділи, зобразити їх у вигляді схеми; структурувати інформацію та описати, які відділи займаються/відповідають за наукову роботу організації – 10 год.	заняття, модульний контроль	5	
---	-----------------------------	---	--

Змістовий модуль 2 Система і канали наукових комунікацій			
1. Вивчити формальні й неформальні фахові комунікаційні процеси установи, з'ясувати формальні і неформальні комунікаційні канали установи (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці/схеми) – 10 год. 2. Проаналізувати звіти роботи установи за останні 5 років і виявити в них інформацію про підготовку та проведення міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій установою (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці) – 10 год.	Семінарські заняття, модульний контроль	5 5x2=10	IV-V
Змістовий модуль 3 Наукова інформація			
1. Проаналізувати звіти роботи установи за останні 5 років (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці): – якою науковою комунікаційною діяльністю займається установа; – видання галузевих наукових і професійно-виробничих документів; – створення спеціалізованих веб-сайтів і веб-порталів, тематичних електронних архівів, повнотекстових банків і баз даних електронних публікацій; – створення умов для підготовки/перепідготовки кадрів; участь у робочих групах та тимчасових наукових колективах, орієнтованих на вирішення науково-практичних завдань галузі; – міжнародне співробітництво та міжнародна комунікація співробітників, їх участь у міжнародних проектах – 10 год. 2. Проаналізувати звіти роботи установи за останні 5 років і виявити загальну кількість та напрями наукових досліджень, які проводять в установі (результати для наочності можна представити у вигляді таблиці) – 10 год.	Семінарські заняття, практичні заняття, модульний контроль	5x5=25 5x2=10	VI-VIII
Змістовий модуль 4 Науково-інформаційна діяльність			
1. Проаналізувати наукову публікаційну діяльність співробітників установи за останні 5 років – 10 год. 2. Проаналізувати неформальні комунікаційні відносини співробітників установи, їх участь у галузевих наукових товариствах та професійних об'єднаннях; фахових конференціях, нарадах, семінарах, тематичних виставках; у процесі обміну публікаціями, посередництвом листування та особистих зустрічей; комунікація засобами Інтернету – 5 год.	Семінарські заняття, практичні заняття, модульний контроль	5x2=10 5x2=10	IX-X

3. Виявити, скільки працівників установи здобули упродовж своєї професійної діяльності в установі науковий ступінь та перейшли у ранг науковців, не залишаючи при цьому активної професійної діяльності в галузі – 5 год.		5x2=10	
Змістовий модуль 5 Наукова етика			
1. Ознайомитися із загальними положеннями Закону України «Про вищу освіту» (2014), зробити конспект Ст. 6 п. 6; Ст. 32 п. 3; Ст. 69 п. 6; ознайомитися з проектом Закону України «Про освіту» (2015), зробити конспект Ст. 35; ознайомитися з «Етичним кодексом ученого України» (2009), зробити конспект (загальні принципи; учений як дослідник; учений як автор; учений як керівник; учений як викладач; учений як консультант чи експерт) положень, що стосуються академічної доброчесності – 10 год. 2. Виявити матеріали, що характеризують Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), в письмовому вигляді викласти особливості та перші результати Проекту; розкрити роль бібліотек як невід’ємної частина Проекту; відобразити участь у Проекті роботодавців; проаналізувати участь вищих навчальних закладів на пілотному етапі Проекту – 10 год.	Семінарські заняття, практичні заняття, модульний контроль	5x2=10 5x2=10	XI-XII
Разом: 100 год.	110 балів		

VIII. Система поточного та підсумкового контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Наукові комунікації» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю та порядок переведення рейтингових показників успішності подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	10	10
2	Відвідування семінарських/практичних занять	1	10	10
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	22	110
4	Робота на	10	8	80

	семінарському/практичному занятті			
5	Модульна контрольна робота	25	5	125
Максимальна кількість балів – 335				

Розрахунок: $335:60=5,6$

Студент набрав: 300 балів

Оцінка: $300:5,6= 54$ (бали за семестр), додається екзамен (max 40 балів)

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання самостійної роботи й активності на семінарських, практичних заняттях здійснюється за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;

3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;

4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Тестові завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів. Формат тестових завдань передбачає завдання закритої форми із запропонованими відповідями та на встановлення відповідності; різного рівня складності (перший – потрібно вибрати один із варіантів відповідей, другий – потрібно вибрати правильний або найповніший варіант відповіді).

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт (тестів) здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських, практичних заняттях, під час виконання самостійної залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ вчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Підсумковий контроль знань передбачений у формі екзамену, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

A (90–100) – *відмінно* – студент виявляє особливі творчі здібності, демонструє глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку та розвитку, чітко й лаконічно, логічно та

послідовно відповідати на поставлені запитання; демонструє вміння застосовувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань; переконливо аргументує відповіді.

В (82–89) – дуже добре – студент демонструє міцні ґрунтовні знання навчального матеріалу; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці; вільно виконує практичні та творчі завдання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

С (75–81) – добре – студент має міцні знання навчального матеріалу; уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати їх на практиці; виправляти допущені помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи на підтвердження своїх думок.

Д (69–74) – задовільно – студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень, але його знання мають загальний характер; має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість суттєвих.

Е (60–68) – достатньо – студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні; його знання мають фрагментарний характер, має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; допускає суттєві помилки.

FX (35–59) – незадовільно з можливістю повторного складання – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу; не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований; не вміє застосовувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань; допускає значні помилки.

F (1–34) – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів; повністю не знає матеріал, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

ІХ. Методи навчання

Основними організаційними формами навчального процесу з дисципліни «Наукові комунікації» є лекції, семінарські, практичні заняття, самостійна робота студентів, заходи з контролю знань студентів.

Для активізації процесу навчання при викладенні змісту дисципліни використовуються різноманітні методи навчання, а саме: методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи організації й здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи навчання за джерелом знань (словесні, наочні, практичні).

Зокрема, студенти отримують необхідні з курсу відомості на *проблемних лекціях*, спрямованих на розвиток логічного мислення студентів. Під час таких форм роботи ознайомлення з темою відбувається шляхом акцентування лектором уваги на проблемних питаннях; увага студентів концентрується на

матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках; розглядаються різні концептуальні підходи до проблеми.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою й змістом, створює можливості колективного вирішення проблем, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціаліста та передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків у процесі опанування навчального матеріалу.

Презентації використовують для демонстрації аудиторії результатів роботи малих груп, звітів про виконання самостійної роботи тощо.

Банк візуального супроводження сприяє активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності. Лекції та семінарські заняття забезпечуються відповідними мультимедійними презентаціями; забезпечується доступ студентів до комп'ютерної техніки та Інтернету.

Х. Методичне забезпечення курсу

- ✓ опорні конспекти лекцій; електронні варіанти підручників, навчальних посібників;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт, теоретичні питання до екзамену);
- ✓ тести.

XI. Теоретичні питання до екзамену

1. Схарактеризуйте основні положення Закону України «Про інформацію» (1992).
2. Схарактеризуйте основні положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015).
3. Подайте характеристику поняття про науку, наукове пізнання, їх цілі та особливості.
4. Схарактеризуйте науку як соціальну систему, її складові.
5. Розкрийте науковий апарат (категорії науки): ідея, гіпотеза, закон, теорія.
6. Подайте характеристику структурних елементів теорії: факт, категорія, аксіома, постулат, принцип, поняття, положення, судження, закон.
7. Подайте характеристику суб'єктів наукової діяльності.
8. Розкрийте сутність парадигматики наукових досліджень.
9. Подайте характеристику форм наукових досліджень.
10. Подайте характеристику головних етапів наукового дослідження.
11. Розкрийте сутність аналізу і синтезу в науці.
12. Подайте характеристику результатів практичної реалізації наукових досліджень.

13. Схарактеризуйте комунікативні дослідження в межах різних соціальних наук в ХХ ст.
14. Розкрийте сутність формули (комунікативної моделі) Г. Ласуелла, схарактеризуйте її поділ на дискретні частини окремих дисциплін.
15. Подайте характеристику «теорії комунікації» Г. Почепцова.
16. Подайте характеристику «метатеорії» А. Соколова («Общая теория социальной коммуникации»).
17. Розкрийте багатозначність поняття «інформація».
18. Схарактеризуйте визначення соціальної інформації, її особливості, види.
19. Розкрийте роль інформації в сучасному світовому розвитку.
20. Розкрийте сутність та особливості інформаційного суспільства.
21. Розкрийте багатозначність поняття «комунікація».
22. Подайте характеристику комунікації як процесу, його елементів.
23. Розкрийте роль і місце комунікаційних процесів в розвитку суспільства.
24. Схарактеризуйте види комунікаційної діяльності за А. Соколовим.
25. Схарактеризуйте рівні комунікаційної діяльності за А. Соколовим.
26. Схарактеризуйте форми комунікаційної діяльності за А. Соколовим.
27. Схарактеризуйте комунікаційний канал як обов'язковий елемент комунікаційного процесу.
28. Розкрийте специфіку і види вербальної комунікації. Схарактеризуйте вербальні канали комунікації.
29. Подайте характеристику невербальних каналів комунікації.
30. Розкрийте передумови створення штучних комунікаційних каналів, їх основні види.
31. Розкрийте особливості штучних комунікаційних каналів.
32. Розкрийте сутність спілкування як соціально-психологічної та комунікаційної категорії.
33. Подайте характеристику комунікаційних потреб особистості.
34. Схарактеризуйте масову комунікацію як явище і процес.
35. Схарактеризуйте систему наукових комунікацій.
36. Подайте характеристику ієрархічної структури системи наукових комунікацій.
37. Схарактеризуйте розвиток науки та зміни в системі наукових комунікацій.
38. Подайте характеристику етапів розвитку теорії наукової комунікації.
39. Вкажіть закономірності та властивості системи наукових комунікацій.
40. Схарактеризуйте методи і засоби наукових комунікацій.
41. Розкрийте сутність і структуру наукових комунікацій.
42. Схарактеризуйте форми наукових комунікацій.
43. Схарактеризуйте функції наукових комунікацій.
44. Схарактеризуйте методи дослідження наукових комунікацій.
45. Розкрийте сутність інформаційних (комунікаційних) бар'єрів в науці, подайте їх класифікацію.
46. Схарактеризуйте наукову і професійну комунікацію як складник соціальної комунікації.

47. Розкрийте сутність основних процесів наукової комунікації, участь вчених та спеціалістів в них.
48. Схарактеризуйте формальні процеси наукової комунікації.
49. Схарактеризуйте неформальні процеси наукової комунікації.
50. Схарактеризуйте формальні та неформальні комунікаційні канали.
51. Подайте характеристику наукових публікацій.
52. Подайте характеристику науково-дослідних інституцій.
53. Подайте характеристику наукових шкіл, вкажіть їх функції та ознаки.
54. Схарактеризуйте фахову періодику як ключовий канал формальної наукової/професійної комунікації.
55. Подайте характеристику наукових товариств та професійних об'єднань у функціонуванні неформальних професійних комунікацій.
56. Схарактеризуйте наукові та науково-практичні конференції як канал неформальних комунікацій.
57. Розкрийте роль бібліотек, архівів, інформаційних установ у розвитку наукових комунікацій.
58. Подайте характеристику теорії електронної комунікації М. Маклюєна.
59. Подайте характеристику теорії електронної комунікації А. В. Соколова.
60. Схарактеризуйте електронні засоби та форми професійної (наукової) взаємодії.
61. Подайте комунікаційні характеристики мережі Інтернет.
62. Розкрийте сутність неформальної наукової комунікації засобами Інтернету.
63. Вкажіть особливості веб-сайту інформаційної установи як каналу комунікації.
64. Вкажіть особливості блогу інформаційної установи як каналу комунікації.
65. Подайте характеристику системи наукової інформації, вкажіть її основні цілі та складові.
66. Розкрийте сутність виміру цінності (кількості) наукової інформації.
67. Розкрийте роль, зміст та завдання науково-інформаційної діяльності в системі наукових комунікацій.
68. Схарактеризуйте науково-інформаційну діяльність як перший, підготовчий етап наукового дослідження.
69. Схарактеризуйте збирання, аналіз, синтез наукових відомостей як результат відповідної обробки наукової літератури.
70. Подайте характеристику основних видів аналітико-синтетичної переробки наукових документів та інформації в сфері науково-інформаційної діяльності.
71. Розкрийте сутність старіння та актуалізації документів в процесі наукової комунікації.
72. Схарактеризуйте завдання органів НТІ, інформаційних центрів, реферативних служб, бібліотек, архівів.
73. Схарактеризуйте основні види інформаційного обслуговування вчених та спеціалістів, подайте їх класифікацію.
74. Подайте характеристику процесів науково-інформаційної діяльності.

75. Схарактеризуйте проблеми науково-інформаційного забезпечення науки.
76. Схарактеризуйте поняття «етика», «наукова етика», «кодекс наукової етики», «наукова чесність», «конфлікт інтересів».
77. Вкажіть моральні засади наукової діяльності.
78. Схарактеризуйте основні моральні проблеми, що виникають в процесі наукової комунікації.
79. Розкрийте особисту професійну відповідальність вчених за наукову діяльність, її результати.
80. Розкрийте сутність поняття академічної доброчесності.

ХІІ. Рекомендована література

Нормативно-правові документи

1. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану.
2. Про інформацію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
4. Про освіту [Електронний ресурс] : Проект Закону України від 19.11.2015 р. № 3491. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57141. – Назва з екрану.

Основна

5. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія / В. Горовий ; [наук. ред. Л. А. Дубровіна]. – Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2010. – 355, [1] с.
6. Землянова Л. М. Современная американская коммуникативистика: теоретические концепции, проблемы, прогнозы / Л. М. Землянова. – М. : Изд-во МГУ, 1995. – 271 с.
7. Кириленко О. П. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О. П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с.
8. Научные коммуникации и информатика / А. И. Михайлов, А. И. Черный, Р. С. Гиляревский ; АН СССР, ВИНТИ. – М. : Наука, 1976. – 435 с.
9. Соколов А. В. Социальные коммуникации : учебник / А. В. Соколов ; науч. ред. Г. В. Михеева. – СПб. : Профессия, 2014. – 288 с.
10. Соціальні комунікації в сучасному світі / Зикун Н. І. [та ін.] ; наук. ред.: Г. П. Кривошея, В. І. Шульгіна, О. В. Безручко. – Київ : КиМУ, 2015. – 277 с. : табл.
11. Тріщук О. В. Науково-інформаційний дискурс як соціокомунікативне явище : монографія / О. В. Тріщук ; М-во освіти і науки України, НТУУ «КПІ». – Київ : НТУУ «КПІ», 2009. – 392 с. – Бібліогр.: с. 340–390.

12. Холод О. М. Комунікаційні технології : підручник / О. М. Холод. – Київ : КиМУ, 2012. – 261 с. : іл., табл.
13. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз : навч. посіб. / О. М. Холод. – 2-ге вид., допов. і випр. – Київ : КиМУ, 2010. – 391 с.
14. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій [Текст] : монографія / Г. В. Шемаєва ; Харк. держ. акад. культури. – Харків : ХДАК, 2008. – 289 с. – Бібліогр: с. 245–288.

Додаткова

15. Аверин А. Н. Социальная коммуникация : учеб. пособие / А. Н. Аверин. – М. : Проспект, 2016. – 128 с.
16. Адамьянц Т. З. Социальные коммуникации : учеб. пособие для вузов / Т. З. Адамьянц. – М. : Дрофа, 2009. – 204 с.
17. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнар. благод. Фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» ; за заг. ред. Т. Ф. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – 232 с.
18. Балл Г. О. Методологічні питання вдосконалювання наукової комунікації з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс] / Г. О. Балл, В. О. Медінцев // Інформ. технології і засоби навчання. – 2011. – № 2. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/ITZN/2011_2/11bgoikt.pdf. – Назва з екрану.
19. Бессараб А. О. Функції фахового видання у сфері наукової комунікації [Електронний ресурс] / А. О. Бессараб. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Dtr_gn/2010_3/files/GN310_22.pdf. – Назва з екрану.
20. Бруй О. Проект «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек» / О. Бруй // БібліоТека : бюл. УБА. – 2016. – № 2.
21. Булавіна Т. В. Комунікація в науці: проблема ідентичності : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.09 / Т. В. Булавіна ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2000. – 20 с.
22. Василик М. А. Наука о коммуникации или теория коммуникации? К проблеме теоретической идентификации / М. А. Василик // Актуальные проблемы теории коммуникации : сб. науч. тр. – СПб. : Изд-во СПбГПУ, 2004. – С. 4–11.
23. Васильченко М. М. Архів як центр соціальної та наукової комунікації / М. М. Васильченко // Вісн. ХДАК. – Харків, 2009. – Вип. 28. – С. 67–77.
24. Виходець О. М. Соціальні комунікації в культурі української організації : монографія / О. М. Виходець. – Одеса : Олтех, 2010. – 284, [1] с. : іл., табл.
25. Горбенко Я. О. Наукові комунікації в сучасному українському суспільстві : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04 / Я. О. Горбенко ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2010. – 20 с.

- 26.Зелінська Н. Нова модель наукової комунікації і дискурс [Електронний ресурс] / Н. Зелінська. – Режим доступу: <http://http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1071>. – Назва з екрану.
- 27.Ильганаева В. А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : слов.-справ. / [авт.-сост.] В. А. Ильганаева. – Харьков : Гор. тип., 2009. – 391 с.
- 28.Каня Я. Коммуникация и современная личность / Я. Каня ; Моск. гуманитар.-соц. акад. ; Высш. гуманитар. шк. [г. Щецин] ; науч. ред. А. Ковалева. – М. ; Щецин : Социум, 2001. – 85 с. – Библиогр.: с. 83–85.
- 29.Кашкин В. Б. Введение в теорию коммуникации : учеб. пособие / В. Б. Кашкин ; Воронеж. гос. техн. ун-т. – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2000. – 175 с. : ил.
- 30.Козловська Л. С. Культура мови. Усна наукова комунікація : порадник для магістрантів та аспірантів вищ. навч. закл. екон. профілю / [Козловська Л. С., Терещенко С. І.] ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – Київ : КНЕУ, 2011. – 170 с.
- 31.Короткий словник загальнонаукових та соціокомунікативних термінів / уклад.: О. В. Тріщук, П. О. Киричок, Н. М. Фіголь. – Київ : НТУУ «КПІ», 2011. – 124 с.
- 32.Мішакіна Ю. П. Нові тенденції організації науково-комунікаційної діяльності в Інтернеті / Ю. П. Мішакіна// Вісн. ХДАК. – Харків, 2012. – Вип. 36. – С. 251–259.
- 33.Наукова комунікація у мас-медіа : практикум / пер. з англ. Н. В. Зелінська ; уклад.: А. А. Бойко, Н. В. Зелінська, О. Ф. Коновець ; за ред. В. В. Різуна. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. – 124 с.
- 34.Ореховская Н. А. Социальные коммуникации : учебник / Н. А. Ореховская. – М. : Инфра-М : Альфа-М, 2014. – 224 с.
- 35.Основы теории коммуникации : учеб. для вузов / Василик М. А., Вершинин М. С., Павлов В. А. и др. ; ред. М. А. Василик. – М. : Гардарики, 2003. – 615 с. : рис. – (Disciplinae). – Библиогр.: в конце глав.
- 36.Парафійник Н. І. Документно-інформаційні комунікації : навч. посіб. / Н. І. Парафійник. – Харків : ХАІ, 2010–2011. – Ч. 1. – 2010. – 56 с. ; Ч. 2. – 2011. – 51 с.
- 37.Пастушенко О. В. Книга і періодика в дисертаційних дослідженнях незалежної України: соціокомунікаційний аспект : монографія / Олена Пастушенко ; [відп. ред. Л. А. Дубровіна] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського НАН України, 2016. – 563 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 370–439.
- 38.Почепцов Г. Теория коммуникации / Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук ; Киев : Ваклер, 2001. – 656 с.
- 39.Резолюція III Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова комунікація в цифрову епоху». – Режим доступу:

http://www.library.ukma.edu.ua/fileadmin/documents/news/rezolucia_scda15.pdf. – Назва з екрану.

40. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации : учеб. пособие / А. В. Соколов. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 461 с.
41. Соціальні комунікації : навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ / уклад.: Мацько Л. І., Поворознюк С. І. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 75 с. : табл.
42. Сошинська В. Є. Професійна комунікація як фактор розвитку книжкової галузі : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / В. Є. Сошинська ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. – Київ, 2013. – 20 с.
43. Тріщук О. В. Феномен науково-інформаційного дискурсу у сфері соціальних комунікацій : автореф. дис. ... д-ра наук із соціаль. комунікацій : 27.00.01 / О. В. Тріщук ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – Київ, 2009. – 32 с.
44. Хміль Н. А. Засоби обміну науково-педагогічною інформацією: перспективні напрями подальшого розвитку / Н. А. Хміль // Вісн. ЛНУ ім. Т. Шевченка. Серія «Педагогічні науки». – 2010. – № 17, ч. 1. – С. 21–30.
45. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова. – Київ : Слово, 2004. – 236 с.
46. Чурсін М. М. Системи вищої освіти і наукової комунікації: взаємний вплив як джерело нових вимог / М. М. Чурсін // Витоки пед. майстерності. – 2011. – Вип. 10, ч. 2. – С. 299–303.
47. Шарков Ф. И. Коммуникология. Основы теории коммуникации : учебник / Ф. И. Шарков. – 4-е изд., перераб. – М. : Дашков и К, 2013. – 488 с.
48. Шемаєва Г. В. Бібліотека в системі наукової комунікації: коеволюційні процеси розвитку : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Г. В. Шемаєва ; Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2009. – 42 с.
49. Шемаєва Г. В. Передумови зародження системи наукової комунікації [Електронний ресурс] / Г. В. Шемаєва. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vkhdak/2011_32/V32-2-2.pdf. – Назва з екрану.
50. Ярошенко Т. Наукові комунікації ХХІ століття: електронні ресурси для науки та освіти України / Т. Ярошенко // Бібл. вісн. – 2006. – № 5. – С. 17–22. – Бібліогр.: 11 назв.
51. Яхонтова Т. В. Жанри первинної наукової комунікації: сучасні тенденції розвитку / Т. В. Яхонтова // Наук. вісн. ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. – 2014. – № 2. – С. 135–140.

Інформаційні ресурси

1. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrbook.net>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : електронні інформаційні ресурси НБУВ [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

3. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://www.nplu.org>.

4. Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://library.kubg.edu.ua>.

5. LinkedIn [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <https://www.linkedin.com/company/linkedin>.

6. Східноукраїнський фонд соціальних досліджень [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://fond.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/about-ua/21-fond/news-site/main-news/134-akadem-ua>.

Методичні рекомендації

Основним методичним документом, що визначає мету, завдання, зміст і технологію навчання з кредитного модуля даної навчальної дисципліни, є робоча програма, яка розробляється щорічно. При її розробці слід враховувати досвід та сучасні зміни у міжнародному та українському інформаційному просторі.

Оскільки предмету даної навчальної дисципліни притаманна значна динаміка та мінливість, варто здійснювати постійний моніторинг змін в технології наукових комунікацій, та відповідно до цього актуалізувати тематику лекційних, семінарських та практичних занять, завдань для самостійної роботи студентів, список рекомендованої літератури.

Значну увагу на семінарських заняттях варто приділяти практиці наукових комунікацій. Рекомендується проводити семінарські та практичні заняття із використанням традиційних та електронних ресурсів провідних інформаційних установ, бібліотек та архівів, відслідковувати поточні оновлення спеціалізованих інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Методичні рекомендації до підготовки семінарського заняття

Семінарське заняття як одна з організаційних форм навчальних аудиторних занять, спрямоване на поглиблене вивчення програмного матеріалу та контроль рівня його засвоєння шляхом безпосередньої співпраці навчальної групи та викладача в процесі розгляду окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань.

Систематична підготовка до семінарського заняття з дисципліни привчає до самостійної роботи з матеріалом, науковою, навчальною, навчально-методичною літературою, періодичними та довідковими виданнями, інформаційними ресурсами мережі Інтернет. Семінарські заняття проводяться в

аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою, на базі інформаційних установ (бібліотек, архівів, власне інформаційних установ). Під час занять створюються умови для контрольної перевірки знань, умінь і навичок студентів, здійснюється постановка загальної проблеми викладачем та її обговорення, виконання індивідуальних завдань, їх перевірка та оцінювання.

Для якісного виконання семінарського завдання необхідно вдумливо конспектувати, вдаючись до різних форм запису. Доцільно підготувати власні спостереження та висновки, обґрунтувавши їх теоретичними положеннями та рекомендаціями.

Семінарські заняття не лише базуються на матеріалі, який міститься в лекційному курсі, але й підсумовують результати самостійної роботи з рекомендованою літературою.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводять згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студентів передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка наукових повідомлень.

Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал, на який лектор посилається при викладанні нового. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати й опрацювати самостійно, незрозумілі питання з'ясувати на консультації.

Основні види самостійної роботи студентів з дисципліни: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу.